

Rudolf II. B.

Berilo Jugoslovanskega odbora iz Italije

BOZZOVICCI

POŠILJA : IVAN UČENIKOV - KAIRO RUE MANSHAET EL MAHRANI ŠT. 5

Leto: 4.

Št. 101

5. marca 1944.

OBRISI VIŠOKE SOVJETSKE POLITIKE

Viška sovjetska politika je doživela v zadnjih časih precej razgibanosti. Iz prejšnjega zatišja, ko so bile vse sovjetske delavnosti uporabljene samo za vojsko in njene naloge, so se k uspehom na bojiščih pridružili uspehi viške politike.

Zgodovina nas uči, da ne zadostuje v vojni samo zmagati, pač pa da kdor dobi bitko, mora dobiti tudi mir. Izkušnje iz zadnje vojne so to staro resnico tudi v tem veku potrdile. Narodi prenašajo danes trpljenja, ki so do sedaj bila v zgodovini neznana samo zato, da enkrat za vselej zadušijo nenasiitljive imperialistične nagone Hitlerjevske Nemčije. Z vso upravičenostjo pričakujejo zaslužnjeni narodi, da te njihove žrtve ne bodo zaman in da bo z bitko zagotovljen tudi trajni mir.

Zmage rdeče armade režejo globoke brazde, da iz podivjanosti prusijaških hord, ki so se vsule na Evropo, zorjejo njivo miru in blagostanja. Hitlerjevska pošast je v zadnjih mesecih dobila smrtno udarce. Okrepitev udarnih zavezniških sil in povezanosti strategije vseh treh velesil, ki so bile ustvarjene na konferencah v Moskvi in Teheranu, so v mnogem skrajšale vojno in približale dan obče zmage.

Ne samo široke množice Sovjetske Rusije, pač pa tudi uradni sovjetski krogi smatrajo, da je današnja Nemčija prispela na rob prepada. Smatrajo celo, da so dokazi podani o enakem prepričanju tudi med samimi Hitlerjevci, ki so se zlasti v zadnjih tednih prepričali, da so zašli v mišolovko, iz katere ni izhoda. Grešili pa bi zelo, če bi se udajali utvaram in pričakovali, da bi moglo tako stanje stvari Nemce odvrniti od novih pustolovščin. Ranjena zver je nevarnejša od neranjene. Ker so Nemci že izgubili vsako upanje na zmago, bo prusijaški militarizem poskušal vse, da vsaj začasno ustavi razvoj dogodkov, ki vodijo Nemčijo v popolno propast.

Priložena karikatura najboljšje ilustrira fiksno idejo nemške miselnosti in nemških načrtov za bodočnost. Ta miselnost je dedna obremenjenost nemških imperialistov, ki je prva svetovna vojna ni mogla izbrisati, pač pa jo je v veliki meri samo še povečala. Če zmagovalci ne bodo te miselnosti upoštevali, bodo vsi ogromni naporji v tej vojni in vsa strašna trpljenja povodenela.

Jamstvo bodočega miru v svetu proti vsakršnemu ponovnemu atentatu veže vse narode, ki so resnično miroljubni. Bodoči mir na svetu je v rokah vseh

narodov, in državniki vsega sveta se trudijo, da bi mu postavili solidne temelje z najrazličnejšimi mednarodnimi pogodbami in sporazumi. Med temi pogodbami je prav posebno važna zadnja, ki je bila sklenjena v Moskvi med Z.S.S.R. in Češkoslovaško. S to pogodbo je bila ustvarjena obramba proti kakršnemu koli novemu napadu po vzorcu nemškega "Drang nach Osten." Ta pogodba ima globoke zgodovinske korenine. Sovjetski narodi so s Čehoslovaki vezani s tradicionalnim prijateljstvom. V nesreči spoznaš prijatelja, pravi pregovor. Češkoslovaška je lahko ocenila iskrenosti sovjetskega prijateljstva ob času monakovskega barantanja. Sovjetska zveza je takrat zelo resno obsodila smrtni udar na nedotakljivost češkoslovaške države. Nikdar tudi Sovjetska zveza ni priznala razkroja republike in nasilne priključitve njenega ozemlja k tretjemu rajhu.

Češkoslovaška pa je takoj po Hitlerjevemu napadu na Z.S.S.R. sklenila s Sovjetsko zvezo sporazum vojaškega značaja in od tega trenutka dalje se češkoslovaške enote bore na nemško-sovjetskem bojišču proti skupnemu sovražniku. S svojimi napadalnimi načrti je Hitler tesno povezal Z.S.S.R. s Češkoslovaško. Z osvojitvijo češkoslovaškega ozemlja je Hitler spopolnil odskočno desko za napad na Sovjetsko Rusijo. Ta načrt je Hitler do podrobnosti izdelal že davno pred svojim prihodom na oblast v Nemčiji. Zato sta tudi obe vladi že 1.1935. sklenili pogodbo o medsebojni pomoči.

Češkoslovaška pa ni bila samo zapreka Hitlerjevemu pohodu proti vzhodu, pač pa je predstavljala ključ splošne varnosti v Evropi, obenem pa je bil to prvi arzenal, ki je mogel Hitlerju znatno povečati nemško vojno industrijo. Tega se je Hitler zelo

dobro zavedal, zato je bil njegov prvi korak, da se tega ključa polasti.

Zadušitev Češkoslovaške je pomenila smrtni udarec evropskemu miru. Z njim se je Hitler polastil vse Evrope in se nato z vso svojo močjo vrgel na sovjetsko ozemlje.

Ko se bo enkrat Nemčija pogreznila, bo Češkoslovaška zopet igrala prvo vlogo varnosti v Evropi. Globok značaj češkoslovaško-sovjetskega sporazuma znatno presega meje navadnih prijateljskih pogodb. Ta sporazum je najvažnejši temelj, na katerem bo zgrajen bodoči evropski mir. Ta sporazum pa je obenem tudi idealna rešitev za vse ostale narode, ki so danes pod prusijaškim škornjem.

V Moskvi se mnogo govori o nekih načrtih, ki bi v Evropi, po nemški predaji, hoteli ustvariti nekako sanitarno ograjo - po vzorcu Versaillesa - proti Sovjetski zvezi. Ti graditelji bodočega miru so mislili, da bi se mogle male evropske države povezati v močno federativno telo, ki bi kakor zagozda oddelilo vzhod od zahoda. Te zamisli so se tudi Nemci oprijeli, ker jim je nudila dovolj gradiva za bodoče kalkulacije pri pripravah za tretjo svetovno vojno. Po teh načrtih bi predstavljala sedanja svetovna vojna za Nemce samo nesrečno epizodo v drugi "rundi", ki pa bi v tretji "rundi" končno igro dobila. Sovjetsko-češkoslovaška pogodba je te hitlerjevske

upe razpršila. Ravno tako so odpovedali tudi vsi ostali načrti Hitlerja in njegovih podreptnikov, da bi razkrojili medsebojno povezanost treh demokratičnih velesil na svetu.

Prezident češkoslovaške republike g. Edvard Beneš je v Moskvi ugotovil, da je evropski mir nemogoč brez sodelovanja velesil s Sovjetsko zvezo. Povedal je tudi, da je nova pogodba prvi člen verige, ki bo skovana po vojni med Sovjetsko unijo, Veliko Britanijo in Združenimi ameriškimi državami.

Hitlerjevci so poskušali ustvariti v Evropi svoj "novi red". Po njihovih lastnih izjavah in ciničnih napovedovanjih, bi ta "novi red" izločil vse pravice za male narode po svobodi, suverenosti in narodni neodvisnosti. Sovjetsko-češkoslovaška pogodba pa jasno kaže, kako si Z.S.S.R. zamišlja bodočo Evropo in odnose med velikimi in malimi državami. Medsebojno spoštovanje neodvisnosti in suverenosti obeh pogodbenikov je na prvem mestu. Neumešavanje v notranje zadeve, ki jih vsaka država gradi po svojih potrebah, je drugi temelj bodočega mednarodnega sožitja in aktivnega sodelovanja malih držav pri vseh splošnih jamstvih bodočega miru.

Mirovni inštrument, ki ga je ustvarila sovjetsko-češkoslovaška pogodba, odgovarja interesom vseh narodov, ki sta jim svoboda in neovisnost temeljni pogoj za njihovo življenjsko rast v bodoče. S to pogodbo je nemški militarizem doživel velik poraz.

PODREPNIKI ZAPUŠČAJO NACISTIČNO BARKO

Odkar je Italija kleknila na kolena se je vseh ostalih Hitlerjevih priveškov polastilo upravičeno razburjenje. Finska je bila že na poti, da zaprosi Sovjetsko zvezo za milost. Moskva je kaj hitro odgovorila in sicer tako, da je lahko slišal ves svet. Kar priznati moramo, da smo bili presenečeni nad veliko širokogrudnostjo maršala Staljina. Nobenega govora ni o brezpogojni predaji. Edino kar Sovjetska zveza zahteva je vpostavitve mirovnih pogojev iz 1.1940. Kakor, da bi se v teh štirih letih ničesar ne zgodilo. In vendar govore nekatere vesti, da se Finci celo teh pogojev otepa.

Res je, bojijo se prusijaškega maščevanja. Berlinski dopisniki nevtralnih držav pravijo, da bi pomenilo premirje s Finsko za Nemčijo mnogo večje presenečenje, kakor pa je bil to slučaj ob času laške kapitulacije. Verujejo tudi, da bo v tem slučaju gotovo prišlo do vojne med Finsko in Nemčijo. Mogoče tudi samo iz tega strahu Finci odlašajo. Mogoče je tudi, da se bo v eni ali drugi obliki ponovila skrivalnica z dne 3. septembra 1943.

Sovjetska zveza vztraja na tem, da Finci poženejo Nemce s svojega ozemlja ali pa da jih internirajo. Nemci lahko napravijo eno in drugo, storili pa bodo tretje, uprli se bodo. Zelo malo pa je verjetno, da bi našli večje število novih divizij za obrambo murmanskega bojišča proti kombiniranemu rusko-finskemu napadu. Če bi oslabili norveško bojišče, bi s tem odprli pot Angležem na Norveško.

V slučaju finske kapitulacije bi nastopila v zavezniški strategiji dva nova momenta:

1. Nevarnost nemških letalskih napadov na Murmansk in Arhangelsk bi popolnoma odpadla. To bi

znatno pojačalo zavezniške dovoze vojnega materiala po severno-atlantski poti.

2. Baltiško morje bi bilo popolnoma pod nadzorstvom sovjetske vojne mornarice, ki bi nemoteno lahko operirala pod zaščito sovjetskega letalstva, ki bi imelo svoja oporišča tako na finskem ozemlju kakor tudi v Baltiških deželah. S tem bi se odprla pot za amfibijske operacije proti obali vzhodne Prusije, ki je osrčje prusijaškega militarizma. Take operacije bi nudile nedogledne politične posledice.

Vsekakor vpliva finska zadevščina Prusijakom nova razburjenja in Goebbels bo moral pridno sesati iz prsta nove laži za nacistične kvadrataste butice.

Nekatera poročila zatrjujejo, da se Bolgari zelo trudijo zvedeti za pogoje premirja z Veliko Britanijo in Združenimi ameriškimi državami. Nekateri vesti iz Carigrada pripovedujejo celo, da so Bolgari poslali na Švedsko posebnega odposlanca, ki naj bi pri Švedih potipal, kaj in kako mislita o tem oba velika zaveznika.

Bolgarija ima danes pod orožjem okrog 400.000 vojakov, ki niso bili še nikjer na bojišču. Ta armada vsekakor predstavlja za zaveznike silo, s katero morajo računati. Navadno dobro poučeni krogi sicer naglašajo, da bi se Bolgari v nobenem slučaju ne borili proti Rdeči armadi. Ta trditev pa ni tako enostavna vse dokler so v hrbtu bolgarske armade nemške oklopne divizije. Vsekakor je verjetno, da so se Bolgari v prvi svetovni vojni nekaj naučili. L.1941. sicer tega niso pokazali, ker so verjeli v prusijaško nepremagljivost. Sedaj se je noložaj močno spremenil in spremenile so se tudi bolgarske špekulacije.

SVOBODNA TRIBUNA

„KAJ STORITI Z ITALIJO?“ - NEKAJ PRIPOMB

Prof. Salvemini deli Julijsko Krajino na dva dela: vzhodni in zahodni. Meja naj bi šla, po njegovem predlogu, po Trnovskem gozdu od severa na jug in po gričevju, ki so ga Lahi krstili "Vena" (glej zemljevid števil. 4 na 9. strani!). To pogorje začinja pri Devinu, se vzpenja pod Nabrežino, Sv. Križem in Prosekom ter Opčinami proti vzhodu na Kokoš, nad Trstom in dalje na Slavnik ter končno na Učko goro nad Opatijo. To naj bi bila nova meja med Jugoslavijo in Italijo. Ta meja bi potemtakem pričevala - kakor sedaj, pri Peči na koroško-gorenjski meji, dalje po grebenih Julijskih Alp vzhodno od Mangarta, nato čez Triglav in Črno prst nekako do točke južno od Bohinjskega jezera. Tu bi meja zapustila sedanjo razmejitev in se obrnila proti jugu čez Komensko planoto približala Jadranskemu morju blizu Nabrežine. Od tu dalje bi potekala po že imenovanem pogorju "Vena" tako, da bi ostal pod Italijo Terst z vso spodnjo okolico ter vsa Istra z izjemo Podgrajskega okraja.

G. Salvemini trdi, da je tako mejo potegnili zato, ker vzhodno od nje živijo Slovenci strnjeno, zahodno od nje pa da so z Italijani tako pomešani, da jih ni mogoče ločiti med seboj.

TEMELJNE NAPAKE G. SALVEMINIJA

V tej trditvi je prva napaka prof. Salveminija. Res je sicer, da je ves predel, ki leži vzhodno od Salveminijeve črte, kakor on sam trdi, strnjeno slovenski. Ni pa res, da je zahodni del tako pomešan, da bi se ne moglo ločiti Slovence in Hrvatov od Italijanov. Nasprotno je res, da se strnjeno slovensko ozemlje nadaljuje brez prenehanja še daleč čez Salveminijevo črto proti zahodu. Zahodno od te črte leži n.p.r. vsa Soška dolina, del Krasa, del tržaške okolice in, razen Podgrajskega okraja, vsa Istra. V Soški dolini so sodni okraji: Bovec, Kobarid, Tolmin, Kanal, goriška okolica. Po uradnih statistikah živi v teh okrajih nad 99% Slovencev in niti enega odstotka Italijanov ni bilo tam do prihoda Lahov. Še sedaj ne presega odstotek več ko 1%, razen morda v neposredni okolici mesta Gorice, kamor se je nekaj Lahov naselilo. Mogoče štejejo danes tam Italijani 5 do 10% prebivalstva. Mirne duše lahko trdimo, da je to najčistejša slovenska zemlja, kar je sploh mogoče. Saj je malo področij v neposredni bližini narodnostne meje med dvema narodoma, kjer bi bilo prebivalstvo ene narodnosti tako čisto in strnjeno naseljeno, da ga je 99%. In to tako čisto slovensko ozemlje daje prof. Salvemini zopet Italiji. Pa tudi še zahodnejše od teh sodnih okrajev živijo Slovenci strnjeno naseljeni. Italijanske uradne statistike izpred prve svetovne vojne nam same povedo, da je na tedanjem italijanskem ozemlju (v Reziji ali kakor so Beneško Slovenijo Lahi uradno imenovali: Slavia italiana) živelo v nepretrgani zvezi z ostalim slovenskim ozemljem okoli 55.000 Slovencev. Na Krasu je zahodno od Salveminijeve črte v komenskem okraju zopet 99% Slovencev. Znano je tudi, da je tržaška okolica popolnoma slovenska in je tam naseljenih okrog 40.000 Slovencev.

99% SLOVENCEV, PROTI 1% ITALIJANOV

V zgoraj omenjenih sodnih okrajih, ki leže zahodno od Salveminijeve črte, dalje v slovenskih Brdih, v Beneški Sloveniji in tržaški okolici živi najmanj 200.000 Slovencev na področju, na katerem ni niti 1% neslovencev. Ta zemlja je torej vsaj tako čisto slovenska, kakor je n.p.r. Pijemont italijanski. Trditev g. Salveminija, da je to ozemlje mešano, tj. italijansko-slovensko dokazuje, da je g. Salvemini zelo slabo poučen o značaju te pokrajine.

Z drugimi besedami: vsa goriška pokrajina, vsa tržaška pokrajina z Beneško Slovenijo vred tvorijo strnjeno slovensko ozemlje vzhodno od Tersta in Gorice. Naša narodnostna meja gre vse do obeh mest, pa ne samo do mestnih vrat, pač pa skozi vrata v mesta sama. Gorica je n.p.r. imela pred prvo svetovno vojno približno polovico prebivalstva slovenskega, polovico pa italijanskega oz. furlanskega. Zahodno od mesta Gorice v smeri proti Korminu in proti Gradiški leži slovensko narodnostno ozemlje, proti severozahodu, v goriških Brdih pa je ozemlje zopet strnjeno slovensko ozemlje z 99% slovenskega prebivalstva. Potem takem je bila Gorica, v kolikor so v njej bivali Italijani in Furlani, italijanska samo kot otok na čisto slovenskem ozemlju. Ravno isto velja tudi za Terst. Tudi tu prihaja slovenstvo ne samo do mestnih vrat, ampak je bilo tudi v samem mestu mnogo desetstič Slovencev in Hrvatov. Naše trgovine, banke in druga podjetja, kakor tudi veliko število slovenskega delavstva in svobodnih poklicev so jasen dokaz za to. Italijani so se stalno pritoževali, kako "Avstrija protežira Slovane v Terstu, kjer da so stalno močnejši in številnejši". Tudi Terst je, v kolikor ga Italijani zahtevajo kot italijansko mesto, samo italijanski otok v čisto slovenskem morju, kajti tudi zahodno od Tersta je vse do Tržiča čisto slovensko ozemlje brez vsakršne laške primesi.

NESOLIDNO ZNANJE-DEDNA LAŠKA SLABOST

G. Salvemini sam priznava, da Italija nima pravice do onih krajev, ki so čisto neitalijanski. V tem pogledu se popolnoma strinjamo z njim, saj tako stališče odgovarja modernim načelom narodnosti, ki so splošno priznana in na katerih se je uredila vsa Evropa v teku zadnjega stoletja - in tudi sama Italija. Potrebno je le, da g. profesor popravi svoje zemljepisno in narodnostno znanje Julijske Krajine, ki je takšno, kakršnega smo zgoraj popisali in ne tako kakor ga g. Salvemini kaže v svoji knjigi. Da so naše trditve prave in njegove napačne, je lahko ob vsakem trenutku ugotoviti na licu mesta. Slovenci bi ne bili prav nič nasprotni predlogu, da to ugotavlja nepristranska komisija tudi danes, čeprav je bilo to področje četrto stoletja pod fašistovsko vladavino in je vsemu svetu znano, da so bila nasilja proti naši manjšini največja skrb fašistovske vlade v Julijski Krajini.

Čim popravi svoje zemljepisno-etnografsko znanje Julijske Krajine, naj g. profesor lepo ostane pri svojem lepem načelu, ki ga je postavil za "vzhodni

del Julijske Krajine" in naj ga raztegne do mej, ki smo jih zgoraj navedli. Prišel bo na ta način do Soče in čez njo, objel vso Beneško Slovenijo, prišel do vrat Gorice in celo v ulice goriškega mesta samega, prišel bo do vrat mesta Tersta in v same ulice tržaškega mesta.

Tako, to je naše. Pravico, da se odcepimo od Italije in združimo z Jugoslavijo, morate g. profesor, priznati ne le onim našim bratom, ki žive vzhodno od črte, ki ste jo nepravilno in čisto arbitrarno zarisali, pač pa tudi onim, ki žive vzhodno od prave in resnične življenjske narodnostne meje, to je od one črte, ki jo je zarisal slovenski narod, ne pa kak profesor.

Popolnoma enak je položaj v Istri. Istrski prvak in poznejši hrvaški ban, dr. Matko Laginja, je v istrskem deželnem zboru dejal, da je Istra kakor stara ponošena vojaška suknja s še vedno svetlimi gumbi. Suknja je hrvatsko-slovensko podeželsko področje, od oblasti zapuščeno in zanemarjeno, svetli gumbi pa so laška mesta, za katera skrbe oblasti. Tako je. Ogromna površina Istre je naseljena po Hrvatih in Slovencih in le neznatna površina mest pripada po narodnostnem kriteriju Italijanom. V številkah izgleda tako, da ima Istra okrog 400.000 prebivalcev in od tega je okoli 150.000 Italijanov. Salvemini misli, da je popolnoma dosledno, da se zaradi teh 150.000 Lahov vsa pokrajina enostavno odstopi Italiji. Kljub svojemu vnetemu demokratizmu ga prav nič ne moti, da v tem slučaju krši osnovno demokratsko načelo in gladko žrtvuje večino manjšini.

Po vsem tem, kar smo do sedaj rekli, je pravzaprav položaj tak, da je potrebno smatrati vse ono področje, ki ga Salvemini imenuje narodnostno mešano, tako zelo mešano, da se v njem ne da ločiti Slovanov od Italijanov, v resnici kot slovensko področje, v katerem pa so mesta laške oaze na slovenskem ozemlju. To vse velja v enaki meri za Terst in Gorico, kakor za mesta na zahodni obali Istre.

PO HITLERJEVIH STOPINJAH...

Edini logični zaključek je torej, da vse to ozemlje kot slovensko področje pripade Jugoslaviji in ne Italiji.

Za tako rešitev pa govori še mnogo drugih razlogov.

Enega od glavnih bomo samo omenili. To je poitalijančevanje našega življa in umetno naseljevanje Italijanov na škodo naših ljudi po vseh mestih Julijske Krajine. Mirne duše lahko rečemo, da bi vsaj v večini mest, ki imajo danes italijansko večino, prevladovali Slovani, če bi ne bilo poitalijančevanja. To velja za Gorico in velja v posebni meri tudi za Terst, ki ima - ne kakor misli g. Salvemini 300.000 ampak 250.000 prebivalcev - in ki bi danes moral imeti najmanj slovensko večino, če že ne ogromne večine. To velja tudi za večja istrska mesta, posebno za Pulo in Pazin, v manjši meri pa tudi za ostala manjša mesteca.

To poitalijančevanje našega življa in umetno naseljevanje Italijanov je trajalo skozi vseh preteklih sto let. Posebno ogromne in naravnost "totalitarne" razsežnosti pa je zavzelo pod fašistovsko vlado. Kot najeklatantnejši dokaz bomo navedli samo tale slučaj: Italijanske oblasti so s Slovenci v Terstu tako postopale, da so jih prisilile na izseljevanje. V

zadnjih 20 letih se je iz Tersta izselilo nekaj desetisoč Slovencev. Italijanska enciklopedija "Treccani", ki je bila izdana pod pokroviteljstvom italijanskega kralja in Mussolinija, piše, da je bilo v dobi od 1918 do 1935 naseljeno v Terstu 36.000 Italijanov iz notranjosti Italije, večinoma iz južne Italije.

Ako Salvemini vzema sedanje stanje prebivalstva kot podlago za svoje zaključke, pomeni to, da priznava vsa fašistovska nasilja, ki so jih zagrešili s prisilnim izseljevanjem našega in umetnim naseljevanjem italijanskega življa. Ali smo prisiljeni ta nasilja priznavati? Kaj se ne vodi sedanja borba zato, da se v bodočnosti taka nasilja preprečijo in tudi zato, da se storjene krivice popravijo? Ali bi se zares morali pomiriti s stanjem, ki so ga ustvarili fašisti, da se namreč družine, ki so dokazano sto in stoletja živele na tej zemlji, jo obdelovale, ljubile in od sovražnikov branile, ne smejo vrniti nazaj, ker so jih nasilno izgnali samo zato, da bi se lahko še nadalje na njej redili italijanski priseljenci, ki jih je Mussolini poslal tja, da širijo njegovo slavo, njegov nauk in njegove metode? Ali ni to naša najosnovnejša pravica, da zahtevamo, da se prejšnje stanje popravi? V čem se razlikujejo ta nasilna izseljevanja in preseljevanja, ki so jih fašisti izvajali v zadnjih 25 letih v našo škodo od onih, ki jih je nad evropskimi narodi v teku te vojne izvajal Hitler? Kaj se ne zgraža ves omikani svet nad temi Hitlerjevimi nasilji in smatra popravo kot nekaj samoposebi umevnega in kot glavno nalogo Zedinjenih narodov po končani vojni?

Salvemini sam smatra zamenjavo prebivalstva kot nasilno in barbarsko. To je storil z nami fašizem. Po zanesljivih podatkih se je moralo v zadnjih 25 letih izseliti iz Julijske Krajine nad 70.000 ljudi v Jugoslavijo, nad 35.000 jih je odšlo v Ameriko, največ v južno Ameriko, in še najmanj 50.000 naših ljudi so fašisti razgnali v razne druge države, v Francijo, Belgijo, Egipet, Abesinijo itd. Italijanske statistike dokazujejo, da se število prebivalstva bistveno ni zmanjšalo v teh krajih, zato to pomeni, da so namesto naših ljudi, ki so se izselili, naselili približno toliko Lahov. Teh sprememb Slovenci ne bomo nikdar priznali. Obnova prejšnjega stanja je moralni pogoj za mirno rešitev vprašanja Julijske Krajine. Salvemini postavlja torej vprašanje "zamenjave prebivalstva" na glavo, ko se že v naprej bori proti zamenjavi, ki bi mogla priti z naše strani, namesto da bi zahteval, da se v prvi vrsti popravi tisto, kar je fašizem zagrešil.

Če bo g. profesor upošteval dejanske razmere pred fašistovskim nasiljem, potem se mu bo pokazala popolnoma drugačna slika o narodnostnih razmerah Julijske Krajine in tudi njegovi sklepi in njegova razmejitev bosta popolnoma drugačni.

GIZDALINSKA LAŠKA GOSPODA IN SLOVENSKI KMET

Skrajno nesocialno je, če se Salvemini sklicuje stalno na meščanski, t.j. gosposki značaj laškega prebivalstva in ga postavlja nasproti kmečkemu značaju slovenskega prebivalstva v Julijski Krajini. Z ogorčenostjo odklanja, da bi mogel sploh kak pаметen človek misliti na to, da bi "slovanski kmetje mogli zagospodariti nad italijanskimi gospodi". Predvsem je ta njegova trditev netočna, ker če misli uvrstiti Slovence med proletarijat, Lahe pa med

kapitaliste, potem mu moramo že povedati, da je med italijanskim mestnim prebivalstvom veliko proletarijata, med našim življem na deželi in po mestih pa tudi dovolj razmeroma premožnih ljudi. V ostalem je tako govoričenje in taka delitev ljudi dovolj velik nesmisel, ki dokazuje, da je g. profesor prespal sedanjo dobo socialne borbe.

V tem samopoveličevanju leži mogoče največja tragedija italijanskega naroda. Lahki si domišljujejo, da so nekaj boljšega, nekaj imenitnejšega, mi Slovani pa nekaj manj uglednega in manj vrednega. To ni nič novega. Odkar smo se rodili, nas pitajo Lahki ž njo in Hitler je samo mali učenček rasne teorije, ki so ji pravi roditelji Lahki. Profesor Salvemini sam dokazuje, da se je tudi njega oprijela. In v tem leži največja napaka Lahov. Glavni razlog nesporazuma med nami in Italijani je ta njihova tipična nadutost, ki se je razpasla po vseh slojih laškega naroda. Zadnji cestni pobalin, ki je govoril po laško, je mislil da je imenitnejši nad vsakim Slovcem, četudi je ta pohajal visoko šolo.

Naša narodna zavest, naš narodni ponos in naša stvarna današnja veljava, vse to nas ne sme zaslepiti, da bi se tudi sami našopirili s samoveličjem. Nič nas ni sram priznati, da Slovenci nimamo tiste preteklosti, ki je dala človeštvu, njegovi kulturi in napredku vrednote, ki jih je dal italijanski narod. V mnogih pogledih smo v preteklosti zaostajali. Danes je to vse drugače. S pridnostjo in delavnostjo smo se povzpeli in uveljavili kot narod ter dosegli tako stopnjo kulture in napredka v vseh panogah človeškega udejstvovanja, da smelo lahko trdimo, da kot narodna celota ne zaostajamo za nobenim drugim naprednim narodom na svetu. Morda smo še v polpreteklem času čutili, da so drugi pred nami, danes pa vemo, da smo - seveda relativno vzeto in upoštevaje naše število ter mali prostor, na katerem živimo, kakor tudi kratko dobo, odkar smo se uveljavili v svetu - enakovredni drugim v vsakem pogledu. Vrednost naroda in njegov pomen se ne merita s številom pripadnikov, niti z njegovim blagostanjem, pač pa po njegovi notranji duhovni vrednosti. To nam dokazujejo Atene, Rim in drugi primeri iz davne preteklosti.

VREDNOST SLOVENSKEGA NARODA

Vrednost slovenskega naroda je v njegovem značaju, njegovem poštenju, njegovi visoki moralni, njegovih velikih duhovnih sposobnostih, njegovem idealizmu in v njegovi požrtvovalnosti. Po teh notranjih vrednotah se Slovenci tako odlikujemo, da se s ponosom prištevamo med najnaprednejše narode. V tem pogledu ni med nami in Italijani gotovo nobene razlike na našo škodo. Vsa čast laškemu narodu, ali vsa čast tudi našemu narodu. To je načelo, katerega se bodo morali oprijeti naši sosedi Italijani - in ga spoštovati. Naša zavest, naš ponos, ki sta se posebno v teh 25 letih tako ojeklenila, nam dajeta danes pravico, da ne dovolimo več svojim italijanskim sosedom v Terstu, Gorici in zahodni Istri, da gledajo na nas s prestola samopoveličevanja. V kolikor je bil ta prestol tudi zgrajen, smo ga porušili s svojo pridnostjo, delavnostjo, sposobnostjo, napredkom, žrtvami in s svojim uspehom. Na vseh področjih človeške delavnosti smo njim enaki, ali jih celo v nekaterih pogledih prekašamo. Vedno govorimo seveda le relativno in s posebnim

ozirom na naše krajevne razmere v Julijski Krajini. Danes niso več samo oni, ki lahko vodijo banke, trgovine, industrijo in druga podjetja, kakor je to bilo še pred nekaj desetletji. Nobenega področja ni, v katerem ne bi Slovenci in Hrvatje v Terstu, Gorici in Istri pokazali iste zmožnosti in iste sposobnosti kakor Lahki.

Naša borba ni bila nikdar zgolj narodnostna borba, kakor se je ponavadi mislilo. Za to borbo je bila v stvari borba za socialno pravico, za socialno enakopravnost. Italijani so bili tisti, ki so naš življ izrabljali gospodarsko in socialno. Tako je bilo v Terstu in na Goriškem, tako je bilo v Istri in v Dalmaciji od časov Beneške republike dalje skozi stoletja pa vse do najnovejšega časa. To gospodarsko izrabljanje našega življa so Lahki pridno pokrivali z načeli "višje rase". Narodnostno samoveličje in socialno izkoriščanje, to sta bila dva glavna dokaza Lahov v borbi za nadoblast nad nami. Nacionalna pravičnost in socialna enakost pa sta bila in sta še danes glavna argumenta naše borbe proti njim. Salvemini dokazuje s svojimi tolmačenji, da te borbe ni doumel, ali pa je v tej borbi na strani tistih, ki hočejo svojo politiko izrabljanja slovenskega življa v svojo korist še nadalje voditi, v čisto velekapitalističnem duhu.

"LAŠKE GOSPODE" SLOVENCIM NE RABIMO VEČ!

Prekasno je. Naš narod se ne da več izrabljati! Nikdar več in za nobeno ceno! Bolje grob, kakor rob! Zato: **"Nikdar več pod Italijani, ne pod Nemci, ne pod nobenim drugim, ki bi nas hotel izrabljati! Zreli smo, da s svojo usodo sami odločujemo in da se vodimo sami. Ne rabimo več "laške gospode!"**

V tej točki leži zrklo vprašanje naših medsebojnih odnosov. Vsi oni, vključno g. Salvemini, se morajo pač vdati zavesti, da morejo in smejo z nami govoriti le kot enaki z enakimi. Dol s prestolom! Dol s prestola! Le tako se bomo mogli sporazumeti.

Salvemini predlaga carinsko zvezo z Jugoslavijo. O tem bodo spregovorili strokovnjaki.

G. Salveminiju bi predlagali naj sprejme naš predlog glede bodočih mej tudi še zato, ker je to edina možnost, da pride Italija z nami do sporazuma. Njim bo po tej vojni tak sporazum najmanj tako potreben, kakor nam. Nikdar in pod nobenim pogojem ne bomo sprejeli rešitve, ki nam ne bi prinesla svobode in neodvisnosti od Lahov in od Italije! Za to imamo dovolj razlogov, ki nam jih nihče ne more odrekati. G. Salveminiju je dobro znano, kako so z nami postopali njegovi rojaki. Večje sramote ni v zgodovini italijanskega naroda, kakor je postopanje z našo manjšino od 1.1918 pa vse do danes. Saj je on sam o tem pisal. Naša odločitev je zato samo ena: **Nikdar več in pod nobenim pogojem pod Italijo!**

To ni vprašanje samo naše odločitve. Ves svet mora priznati, da je Italija izgubila vsako moralno pravico, da drži v svojih rokah tudi najmanjši del naše zemlje, če je kdaj sploh imela kako tako pravico. Zato je mogoča le ena rešitev: Nova meja mora potekati tako, da ne bo nobenega Slovcu, ki živi na svoji zemlji - pod laško oblastjo.

Ko bo prišlo do tega, se bomo lahko porazgovorili tudi o tem, kakšna bo usoda tistih Lahov, ki bodo ostali pri nas. V tem slučaju se ne bomo branili

vzeti v pretres predloge, ki jih je g. Salvemini tako velikodušno ponudil nam. Eno je gotovo: **Italijanom in vsemu svetu bomo dokazali, da znamo biti pravičnejši in kulturnejši kakor tisti, ki so trdili, da so nad nami.**

Glede same tržaške luke bi g. Salveminiju povedali tudi še tole: Z luko nima Italija nič opraviti, ker Italiji ta luka v ničemer ne služi, kvečjemu v konkurenco Benetkam in Genovi.

Še nekaj ne smemo pri tem pozabiti: Italijani morajo popraviti vse krivice in vso škodo, ki so nam

jo storili v teku preteklega četrstoletja. Naše porušene hiše, naše uničene trgovine in delavnice, naše združništvo, škoda storjena posameznikom, tisoči let zaporov in konfinacij, omajeno zdravje in sploh vsa storjena škoda mora biti povrnjena in popravljena, saj bo itak ostalo mnogo moralne in druge škode, ki je ni mogoče več popraviti. G. Salvemini ima prav lepo priliko, da s svojo avtoriteto pomaga k rešitvi teh pogojev.

Jadranski

IZZA JIEKLIENEGA ZIDA

I.

Berlinski dopisnik "Svenska Dagbladet" Arvid Fredborg je vse do jeseni lanskega leta bival v Nemčiji kot švedski časnikar.

Svoje vtise iz Nemčije je popisal v švedskem dnevniku "Svenska Dagbladet", ki jih v izvlečku prinašamo tudi našim čitateljem, da jim bo položaj v Nemčiji iz ust nevtralnega časnikarja razglednejši.

Bivanje v tretjem rajhu pomeni za nevtralnega časnikarja isto kakor biti akrobat na vrvi. Delo človek opravlja pod najstrožjo cenzuro in drugimi številnimi ovirami. Stanovanje stalno opazuje oko postave in vsakemu telefonskemu razgovoru prisluškuje uradno uho.

Berlinski telefonski aparati so vključeni tudi, če je slušalka položena. Ker nam je bilo to znano, smo ob vsakem razgovoru v sobi, kjer je bil nameščen aparat prekinili stik ali pa pregrnili aparat z debelim suknom. Pa tudi v takih slučajih nismo bili gotovi, da nas ne prisluškujejo, ker je Gestapo v razna zasebna stanovanja na nevidnih mestih namestila mikrofone.

Človek mora biti izredno oprezen. Ko si je n.p.r. nekdo eden izmed novinarjev dovolil šalo in napisal članek kakor bi ga rad objavil ter je zopet samo za šalo članek prečital svojemu tovarišu, so ga že naslednjega dne poklicali na policijo in mu zelo zamerili. Na gramofonu so mu dobesedno prečitali ves članek, izgovorjen z njegovim lastnim glasom.

INVAZIJA SEVERNE AFRIKE

Nikdar ne bom pozabil tistega velikega presenečenja, ki se je polastilo berlinske javnosti, ko so zvedeli, da so se zavezniki izkrcali na afriški obali. Začudenje ni zajelo samo ministrov in diplomatov, pač pa je prešlo tudi na časnikarje in vojsko. Takrat je vladalo splošno mnenje, da so zavezniške ladijske izgube tako velike, da ni misliti na kakršno koli izkrcanje. V svojem govoru je Hitler spraševal, kaj vendar nameravajo idiotski zavezniki. Tu je sedaj dobil odgovor.

Jasno je bilo, da je ves dogodek presenetil tako Berlin kakor Rim. Toliko hvalisana podmorniška vojna je dobila strahovit udarec. Propagandno ministrstvo je bilo čisto brez glave. Telefoni so brneli, brzojavke so hitele na vse strani, časnikarji in uradniki so se nervozno zbirali v konferenčnih sobah. Slaba volja je zajela vso javnost. Dr. Schmidt, šef državnega dopisnega urada je čisto izgubil ravnost,

ko nas je sprejel in nagovoril. Vse preveč je naglašal, da gleda zunanje ministrstvo "ledeno in z največjim mirom na razvoj dogodkov. Nemški voditelji bodo odgovorili odločno in takoj", je pristavil. Nikakor pa ni mogel prikriti svoje velike jeze, da so Angleži in Amerikanci razbili atlantski zid.

Posledica zavezniškega izkrcanja v Severni Afriki se je hitro pokazala. Nevtralci so se obrnili k zaveznikom, proti Nemčiji pa kazali še preočito hladnost.

Najtežje pa je bil prizadet laški zaveznik, ki je bil neposredno prizadet. Zaupanje v nemško nepremagljivost je hitro kopnelo; pod os je bila postavljena mina. Vest pa je z istimi učinki okrepila odpor v zasedenih pokrajinah.

V tem času pa je bil tudi položaj Nemcev v Rusiji kar brezupen. Major Sommerfeld, vojni poročevalec nam je kar odkrito povedal da je usoda 6. nemške armade pred Staljingradom zapečaten. Nekaj dni za tem smo izvedeli, da je bitka končana in da je bilo 9 nemških generalov zajetih, z njimi pa tudi 90.000 mož. Skupne osne izgube so ocenili na 300.000 mož. Nemci pa so izgubili tudi še 120.000 vozil, 7.000 tankov in 5.000 letal.

Vse te vesti so resno vplivale na nemško moralo. Hitler je kot vojaški činitelj izgubil mnogo na svojem neovrgljivem slovesu. Ta se od tega časa ni več popravil.

NEMŠKO NOTRANJE BOJIŠČE

V začetku 1.1943 so vsi Nemci, ki še niso popolnoma izgubili pameti, spoznali, da so kot narod ostali popolnoma osamljeni. Vsako upanje na nemško zmago je skopnelo. Strah se je pričel pollaščiti omajenih duš, strah pred posledicami, ki je postal edini vzrok za nadaljevanje borbe. K temu so se pridružili čedalje pogostejši znaki telesne in duhovne utrujenosti.

Sredi januarja 1943 je Goebbels sprožil nov val propagande, ki naj bi prekril zavezniški vdor na Severno Afriko in velike poraze v Rusiji. Popolna mobilizacija in totalna vojna, to sta bili dve novi krilatici. Nemški civilisti so se morali popolnoma odpovedati sportu, radiju, gostilni, gledališču in kinu. Nova mobilizacija je pomedla tudi z zadnjimi sledovi luksusnega življenja. Veliko število trgovin so zaprli, da prihranijo na plinu, elektriki in posebno na delovni sili. Goebbels je računal, da bo s takimi ukrepi nemška javnost pozabila na neprijetnosti na bojiščih.

Koncem januarja 1943 so Angleži pričeli s pojačenimi letalskimi napadi. Essen in nekatera druga mesta v zahodni Nemčiji so uničili, 1. marca pa je prišel na vrsto Berlin. Britanci so zmetali velike količine eksplozivnih in vžigalnih bomb. Močan veter je številne požare samo še pomnožil. To je bil najtežji udarec, ki ga je Berlin do tega časa pretrpel. Velika pobitost je vladala nekaj dni, četudi se je Goebbels na vse kripilje trudil, da bi okreplil pretreseno moralo.

Medtem so prihajala zelo neugodna poročila od Rommela iz Afrike. Goebbels je delal s polno paro in celo potem, ko se je afriška zadeva končala z uničenjem Afrika Korpsa je nemški tisk povdarjal, da je vse to samo neznatna rana, ki da je celo koristila Nemčiji, ker da se je tako zavezniška invazija na zahodu zavlekla za nekaj mesecev in so ta čas Nemci mogli utrditi zahodni zid.

Kljub najslabšim vestem z bojišč Goebbels ni obupal. Iznašel je novo sredstvo: Razpršiti slabo vest s serviranjem še slabše. Že dolgo pred tem se je v nemški javnosti govorilo, da bodo odmero živil zmanjšali. Stvar so zavlačevali kolikor dolgo so mogli. Goering je 1.1942 obljuboval, da se odmera ne bo zmanjšala, pač pa celo povečala. 10. maja pa so nenadoma objavili, da bodo količine mesa zmanjšali za 1/8 kg tedensko. Jeza in ogorčenost zaradi tega ukrepa sta popolnoma zatemnili spomin na Tunis.

Zločini so se množili z veliko naglico. Pol sestradani delavci so pričeli krasti, pri čemer se niso plašili niti umorov. Človek je izgubil življenje samo zato, ker je imel v žepu nekaj živilskih odrezkov. Črna borza je delala s polno paro. Pol kg kave se je moglo dobiti za 150 mark, pol kg masla za 60 mark, cigareta od 50 pfenigov naprej za komad. Znanec mi je povedal, da mu je neki tujec v tramvaju iztrgal prižgano cigareto iz rok in mu porinil eno marko v roko rekoč: "Oprostite, ali vsaj eno moram pokaditi". Takoj je izginil v gnječi.

Najtežje vprašanje Berlina je bilo že v prejšnjih letih stanovanjsko vprašanje. V jeseni 1.1941. so mi na nekem mestu povedali, da čaka pred menoj na isto stanovanje 6 generalov in admiralov. V celi četrti mesta je bilo to edino stanovanje, ki se je imelo izprazniti.

LETALSKA VOJNA

Mnogi obiskovalci Berlina so v letih 1941/42 mislili, da bodo našli mesto v razvalinah. V tem času pa se je človek moral potruditi, da je našel neke poškodbe. Vojna se je res dotaknila Berlina, ali to je ogromno mesto in v osrednjem delu so bile posledice bombardiranja dokaj majhne. Razen tega so Nemci sijajno organizirali izbris sledov. V prvih vojnih letih berlinske oblasti niso skoparile z denarjem, da bi prikrile napravljeno škodo. Denar, gradivo in delo so razkošno tratali. Iz propagandističnih razlogov je bilo potrebno čim bolj omalovaževajoče pokazati javnosti učinke britanskih napadov. Česar niso mogli popraviti, so ogradili z deskami in opremili z napisi: "V delu."

Od tedaj pa se je slika Berlina popolnoma spremenila. Berlin je opustošeno mesto. Ob ugodnem mesecu so britanska letala Mosquito prihajala nad Berlin vsako noč že zato, da utrudijo berlinsko prebivalstvo. V tem so sijajno uspeli. Bilo je nešteto slučajev, da so Angleži viseli v zraku nad Berlinom

tako dolgo (četudi so odvrgli le malo bomb), da je bil vsakdo primoran prebiti po več ur v zaklonišču brez spanja. Tudi tam, kjer niso bile prizadete tovarne, je proizvodnja zelo padla, ker se je močno povečala utrujenost delavstva. Mnogi Berlinčani so hodili spat šele po drugi uri ponoči, drugi pa so zopet legli rano ob osmih, da bi se vsaj malo naspali predno so se oglasile sirene.

Do tistega časa, ko sem zapuščal Nemčijo so splošno smatrali za največjo škodo bombardiranje jezov na Mohni in Ederu v maju 1943. To je bil največji udarec Nemčiji. Ogromno število ljudi je potonilo, porušenih je bilo veliko število električnih central in zaradi znižanja vode v važnih kanalih so mogle ladje prevažati znatno manj tovora.

V vojaškem pogledu je bilo bombardiranje zahodnih nemških industrijskih središč važnejše od bombardiranja Berlina. Psihološko pa je bombardiranje Berlina zadelo Nemčijo v srce. Tu ni bila prizadeta zgolj prestolnica, pač pa tudi njen simbol, nacionalni socializem.

NA ODMORU V AVSTRIJI

V tem času sem obiskal Avstrijo, začudil sem se, kako zelo je padel nemški ugled, ko je vendar Avstrija rojstna dežela Hitlerja.

V začetku sem bil zelo presenečen, da ni več sledu po stari dunajski prijaznosti. Prijatelj pa mi je svetoval naj se povsod predstavim kot Šved, drugače me bodo radi mojega naglasa smatrali za Prusa in temu primerno z menoj tudi postopali. Že kmalu sem se prepričal, da je temu res tako. V restavraciji, kjer sem navadno obedoval in kjer so do tedaj ravnali z menoj precej hladno, da ne rabim ostrejšega izraza, sem o priliki razgrnil pred seboj izvod svojega lista "Svenska Dagbladet". Ko se je plačilni natakar približal, je mimogrede pogledal časopis in dejal: "G. doktor, ste Šved? O, če bi to vedeli, bi se drugače obnašali nasproti vam, oprostite!"

Tudi v drugih lokalih sem naletel na podobno postopanje.

Na Dunaju je vsa opozicija proti Hitlerju. Izgleda, da Avstrijci pozabljajo, da so mnogi njihovih rojakov 13. marca 1938. sami pozdravljali prihod Prusov. V petih preteklih letih so Avstrijci vseh slojev spoznali Pruse vseh slojev. Uspeh tega spoznanja je ta, da se je tako na eni kakor drugi strani razbila misel zedinjene Nemčije. Vrnil sem se v Berlin prepričan, da je Dunaj izgubljen za tretji rajh.

PRILJUBLJENI SOVRAŽNIKI — NEPRILJUBLJENI ZAVEZNIKI

Zanimivo je, da je nemška javnost ves čas vojne mnogo bolj spoštovala sovražnika kakor pa cenila svoje lastne zaveznike. Za naciste so Angleži prvi sovražniki. Nasproti Angležem čutijo Nemci neko manjvrednost. S svetotajstvom verujejo, da Anglija vedno dobi zadnjo bitko. Na drugi strani Angleže občudujejo, zlasti njihovo hrabrost, ki so jo pokazali za časa "letalske bliskovitosti" na angleška otočja. Pogostokrat se tolažijo z izgovori: "Prav za prav so Angleži Germani."

Nacisti so storili vse, da bi tako mišljenje zatrli. Protiangleška propaganda je močnejša kakor pa protizidovska. Ob vsaki priliki pitajo Angleže z zahrbtnostjo, strahopetnostjo, z nebrzdanim egoizmom, z neznačajnostjo in izkoriščanjem.

(Nadaljevanje na 13.str.)

SLOVENSKO PRIMORJE POD UDARCI ITALIJANSKE POHLEPNOSTI

Na 3.strani današnje "Bazovice" prinašamo prve pripombe h knjigi prof. Salveminija: "Kaj storiti z Italijo?", v kateri govori o razmejitvi med Jugoslavijo in Italijo. Da bi starejšim čitateljem osvežili

spomin, mlajšim pa pokazali zgodovinski razvoj laške pohlepnosti po slovenski zemlji, prinašamo najvažnejša razdobja laških nasilj nad slovensko zemljo v štirih nazornih skicah, ki kažejo slovensko

narodnostno ozemlje pod udarci italijanske pohlepnosti. Pri tem puščamo v nemar fašistovsko pustolovščino iz 1.1941., ko sta si srednjeevropska roparja delila slovensko zemljo po vzorcu rimskih vojakov

na jeruzalemski Golgoti pred 1944 leti. V priobčenih skicah je na umljiv način razvidna naraščajoča laška pohlepnost, ki ni prenehala niti sedaj, ko ima Italija prvenstvo osramočenih narodov na svetu.

1. LAŠKO BARANTANJE L.1915

2. LONDONSKI PAKT 1915

3. WILSONOVA ČRTA

4. SALVEMINIJEV PREDLOG

Odkar je Italija pričela združevati svoje razcepljene narodnostne dele v drugi polovici prejšnjega stoletja, so se pogledi laških državnikov in ostalega javnega mnenja stalno obračali proti severo-vzhodu - proti slovenski zemlji. Ze 1.1866 se je Italija polastila znatnega dela slovenskega ozemlja "Beneške Slovenije", ki obsega okrog 60 tisoč Slovencev. Laški pohlep po slovenski zemlji pa s tem še dolgo ni bil potolažen. Z vso politično Evropo se je Italija vezala in skakala iz enega tabora v drugi, da nasiti z novo modrostjo "SACRO EGOISMO" svoje apetite po tuji zemlji. L.1885 se je zvezala z Nemci in avstro-madžarsko monarhijo. Ob pričetku prve svetovne vojne 1.1914 je Italija inavgurirala svojo politiko izsiljevanja. Od svojega takratnega zaveznika Avstrije je kot plačilo za svojo "neutralsnost" zahtevala zopet novo slovensko ozemlje. Avstrija je laške zahteve odbila kot pretirane. Nič ni Lahie ženiralo, da ne bi s svojimi ponudbami potrkali na zavezniška vrata, čeravno so pogodbeno bili vezani na drugi strani barikad. Zaveznikom je bil dobrodošel vsak novi "sobojemnik". Položaj na bojiščih je bil ob koncu 1.1914 in v začetku 1.1915 za zaveznike precej neugoden. Italijanska širokoustnost je bila že takrat legendarna in zavezniki so bili prepričani, da jim bo Italija kot vojaška sila v mnogem koristila. Nadejali pa so se tudi še velikih propagandnih koristi v Ameriki, saj je bila že takrat italijanska manj ina v Zedinjenih ameriških državah zelo številna. Notranja italijanska propaganda se je v začetku 1.1915. kaj kmalu nagnila v prilog antante, ker so Lahie špekulirali, da bodo na ta način čim več izsilili od Avstrije.

Prva svetovna vojna pomeni za bodočnost Slovencev važen mejnik. Alternativa je bila postavljena, ali naj se preosnuje ali pa sploh opusti misel še nadaljnega življenja Slovencev pod Avstrijo, ki je v svojih mejah razen Beneških in Prekmurških Slovencev obsegala glavni del slovenskega naroda. Ko je antanta v boju zoper Nemčijo in avstro-madžarsko monarhijo skušala pridobiti na svojo stran Italijo, je ta za nagrado zahtevala med drugim tudi ozemlje, ki je bilo naseljeno večjidel ali celo izključno po Slovencih. Carska Rusija, ki se je tudi udeleževala teli pogajanj za vstop Italije v vojno, se je brigala predvsem le za pravoslavni del Jugoslovancev. Carski ruski zunanji minister Sazonov je nekoč kar brez ovinikov priznal, da bi nikoli ne dovolil, "če bi bilo treba, da se ruski narod bori z orožjem v roki samo pol dneva za osvobodjenje Slovencev." Italijani so pri pogajanjih razen Primorske zahtevali vso Dalmacijo, proti čemer se je Sazonov močno uprl, hoteč varovati Hrvatov in Srbov izhodi na morje. Zahteval pa ni nobenega jamstva za narodne pravice Slovencev in Hrvatov, ki bi pripadli Italiji. Ti dogovori so bili zaključeni 26.aprila 1915 s tajnim "londonskim paktom", ki v členu 4. priznava Italiji meje po grebenu Alp z Goriško, Istro, Trstom in tistim delom notranjske Kranjske, ki ga deli razvodnica med Črnim in Jadranskim morjem, to je nekako črta, ki drži od Idrije na Snežnik. - Londonski pakt je v svetovni zgodovini pokazal Italijo kot prostaškega, nemoralnega špekulanta. Pošlo nemoralnost tega pakta je sprevidel sam Wilson, kateremu so določbe tega pakta skrbno prikrivali in jih zato tudi pozneje ni hotel priznati.

Ko se je Lahom po kobariskem porazu ponižal greben in so zavezniki uvideli, da jim je laška pomoč bolj v nadlego kakor pa v korist, so se pričeli Lahie Jugoslovancem hiliti, da bi na ta način pridobili na svojo stran avstrijske Jugoslovane in tako oslabili udarno moč avstrijskih armad. Na kongresu v Rimu meseca aprila 1918 je bil med Lahie in Jugoslovane sklenjen nekak sporazum, po katerem naj bi se medsebojni spori glede ozemlja, reševali na podlagi narodnosti in samoodločbe. - Ameriki predsednik Wilson je 8.januarja 1918 objavil v 14 točkah svoj mirovni načrt, kjer pravi v 9. točki, naj bi se italijanske meje prilagodile narodnostnim mejam. Wilson je 12.februarja ponovno poudaril pravice malih narodov do samoodločbe. Wilsonova poslanica je položila sekuro na londonski pakt z jasno izraženim načelom, da naj se meja z Italijo uredi "po jasno določenih narodnih črtah". Lahie so torej mogli računati le na tisto ozemlje, kjer resnično živi italijansko prebivalstvo. Ta laška bojazen je bila povod za rimski kongres. Angleži so ta kongres pozdravili navdušeno v upanju, da je s tem pokopan nesrečni londonski pakt, kar pa se v resnici zaradi hinavskega zavijanja Lahie ni zgodilo. Predsednik Wilson je zavrgel londonski pakt in dejal, da tvori greben Alp do skrajne točke Istrskega polotoka naravno mejo Italije. Pozneje so z nekoliko popravljeno Wilsonovo črto prisodili Italiji še Labinj. Reko so določili kot svobodno državo z 200.000 Jugoslovani in 40.000 Italijani. Jugoslovani so predlagali plebisit. Vse to pa ni nič pomagalo. 12.novembra 1920 je bila v Rapallu usoda slovenskega Primorja zapečatena.

Z rapalsko pogodbo so dobili Lahie še znatno več slovenskega ozemlja kakor pa ga je ta pakt Lahom priznaval. Laško pohlepnost niso sankcionirali fašisti, pač pa tisti demokratje, ki se danes čeljustijo na vse strani, ki pa so po svojih imperialističnih pohlepih bili prvi učitelji fašizma. Med te učitelje spada grof Sforza in zelo blizu sta mu tudi - vsaj v teh vprašanjih - tudi profesorja Salvemini in La Piana. Oba italijanska pisca sta s knjigo "Kaj storiti z Italijo?" v polni luči razgalila vso legendarno laško pohlepnost po slovenskem ozemlju. Vso poveljno dobo številnih barbarških lahih zločinov sta oba gospoda prespala v Ameriki. Na najogubnejši laški zločin 1.1941. sta popolnoma pozabila. Pravicoljubnost in objektivnost teli dveh gospodov v vsej svoji goloti kaže meja, ki sta jo tako učeno potegnili skozi samo srce slovenskega Primorja. Potrebne odgovore in pripombe bosta oba učenjaka prejela v vrsti člankov, ki jih bomo objavljali na posebnem mestu v "Bazovici" in tudi poskrbeli, da se s temi pripombami seznanjajo najširša zavezni ka javnost. Oba italijanska učenjaka sta sama potrdila, da vodi Italija še nadalje svojo gnusno politiko "sacro egoismo", ki jo zna v vsakem času spreminjati v svoj prilog. V prvi svetovni vojni so bila na tapetu italijanskih zahtev ogoljufana narodnostna vprašanja. Po prvi svetovni vojni so Lahie svoje zahteve opravilčevali s 600.000 mrtvimi, ki naj bi jih plačalo 600.000 jugoslovanskih živih teles. Sedaj je Salveminijeva garnitura izna la gospodarski in upravni vzrok za oropanje slovenske zemlje. Po sedanji vojni bo pravica zmagala, ker je bila vrednost Italije v vsakem pogledu ocenjena in ugotovljena.

BASIC ENGLISH

Božični številki smo pridali prilogo, v kateri smo objavili vseh 850 besed Basic English. V nadaljnjih številkah smo priobčili tudi nekaj malih sestavkov. Šele sedaj pa se nam je posrečilo dobiti naj-novejši učbenik, ki nas uvaja v nov jezik.

"Basic" je popoln jezik, ki obsega vsega 850 besed, s katerimi lahko vse povemo, kar prihaja v poštev v vsakdanjem življenju.

Kakor pri vsakem drugem jeziku, moramo tudi pri "Basic English" poznati pomen vsake besede, predno jo vežemo z drugimi. Ko enkrat poznamo pomen besede, jo v pravilnem redu uporabljamo. Že v vsakdanjem življenju in celo v materinem jeziku si večkrat ob neznanju besede pomagamo s pokazovanjem. Preprosto pokazovanje to je prvi način izražanja misli; ko besedo poznamo, je pokazovanje odveč. Besede, ki nadomeščajo pokazovanja so stvarne besede. V mislih pa izražamo tudi pregibanja stvari, spremembe, tudi kdaj so se te spremembe izvršile oz. se bodo izvršile. Tu pa nam pokazovanje ne pomaga. Če greš n.pr. v trgovino, pa ne znaš jezika in želiš kupiti žepni nož, pa ga nikjer ne vidiš, si pomagaš drugače. Poskušaš na nek način pokazati, zakaj se ta stvar uporablja in in kakšne je oblike. Če imaš srečo, te bo trgovec razumel. Če bi pa s seboj imel slovarček "Basic English," pa bi trgovcu med "predstavnimi besedami" našel besedo "knife". Trgovec bi takoj vedel, da iščeš nož. Potemtakem je uporaba besed samo poseben način pokazovanja. Toda besede lahko tudi pomenijo še kaj drugega kot golo pokazovanje. Pogostokrat izražajo naše notranje razpoloženje: jezo, veselje, žalost itd.

Za enkrat nas samo zanima s pomočjo besed izraziti neko storitev.

N.pr.: Pokažem knjigo. Pri tem pa ne rečem samo "knjiga - book", pač pa: "To je knjiga - This is a book". Tri besede: "This is a" "so vse besede "Basic-sistema." V naslednjem se bomo naučili, kako se te tri besede uporabljajo.

Posebno pozornost moramo v začetku posvetiti štirim besedam: **a(n), the, is(are) in and.**

1. **A tree**, to je lahko vsako drevo, toda "**the tree**", to je posebno drevo.

2. Beseda **is** (prijhaja od glagola biti). Kadar je **is** med stvarno besedo in oblikovalno, to pomeni, da ima dotična stvar dotično obliko:

"**A tree is green.**" - Drevo je zeleno.

Ako govorimo o več stvareh, pristavimo na koncu besede črko **s** in naš sedanji **is** postane **are**:

trees are green - drevesa so zelena.

3. Besedico **and** uporabljamo za združitev dveh ali več stvarnih besed:

"**Trees and plants are green.**"

Drevesa in rastline so zelena.

Najvažnejše je, da pri vsem učenju zelo paziš na to, da je tvoja izgovorjava čim popolnejša. Pri tem ti najboljše lahko pomaga tvoj britanski tovariš, ali pa nekdo, ki angleščino dobro pozna. Povdarjamo še enkrat, da je izgovorjava v našem slovarčku samo približna, ker nimamo znakov, s katerimi bi angleško govornico ponovili v slovenščini.

THE BODY

Things.

arm
(body)
chest
chin
ear
eye
face
finger
hand
head

knee
leg
mouth
nose
thumb
tongue
back
front
part
side

Qualities.

right-left
straight-bent
opposite

Other words (in connection with the Body);
blood, bone, brain, foot, hair, heart, lip, muscle, neck,
nerve, skin, stomach, throat, toe, tooth,
back(s), nail(e), side(s);
breath,

The Body.

This is my body.

This is my head. This is my face. I have a nose and chin. My mouth is between my nose and my chin. I have a tongue in my mouth.

This part is the front. This part is the back. My chest is at the front.

This is the right side. The opposite side is the left side. The right arm is at the right side. This is my right leg. This is my left leg. This is my knee.

This is a finger. This is a thumb. I have a thumb and fingers on my hand. This finger is bent. That finger is straight.

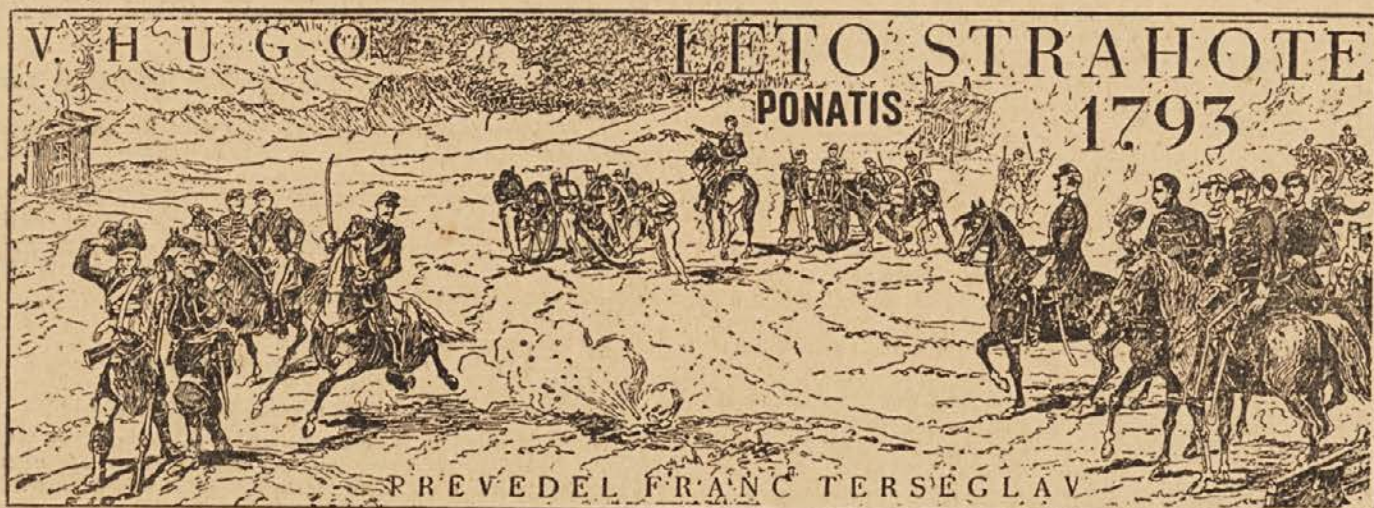
I put my right hand on my head. I take my right hand off my head. I put my right thumb in my left hand. I put my right hand on my right eye. I put my left hand on my left ear.

Questions.

1. Where is your head?
2. Where is your nose?
3. What is between your nose and your chin?
4. Where is your tongue?
5. Where is your ear?
6. Where are your knees?
7. What have I on my hand?
8. What is the opposite of the straight?
9. What are the parts of the body named here of which you have more than one?
10. Of which parts have you only one?

Answers.

1. (Answer to be given by pointing)
2. (Answer to be given by pointing)
3. My mouth.
4. In my mouth.
5. (Answer to be given by pointing). My right ear is at the right side.
6. (Answer to be given by pointing)
7. A thumb and fingers.
8. Bent.
9. Arm, leg, knee, finger, thumb, hand, eye, ear.
10. Head, face, mouth, nose, chin, tongue, chest.

II. KNJIGA
KORVETA "CLAYMORE"
SKRIVNOSTNI STAREC

Spomladi 1.1793., ko se je v Franciji, ki je bila od vseh strani napadena, vršila pretresljiva žaloigra padca žirondistov, se je okoli otočja v Rokavskem zalivu godilo sledeče:

Iz male, zapuščene luke Bonnenuit na Jerseyu je zvečer 1. junija, nekako eno uro pred solničnim zatonom odplula korveta. Bilo je megleno vreme, ki je za taka podjetja kot nalašč. Ladja je imela francosko posadko, je pa pripadala angleški flotilji, ki je bila kakor straža stacionirana na vzhodnem rtu otoka. Poveljeval ji je knez La Tour-d'Auvergne iz rodbine Bouillon, ki je bil v angleški službi, in korveta je bila odposlana na njegovo povelje, da izvrši posebno nujno nalogo.

Korveta, ki je v ladijskem registru nosila ime "The Claymore", je bila videti trgovska ladja, v resnici pa je bila opremljena za boj. Po njeni težki in mirni vnanjšini bi sodil, da služi trgovini, toda temu ni bilo zaupati. Kajti bila je zgrajena z namenom, da prevara, in v slučaju potrebe se je umela boriti. To noč se je moral tovor ladje v medkrovu umakniti trideset ladijskim topovom velikega kalibra. Ali so se bali vihara ali pa so hoteli dati ladji neopasno vnanjost - vsi topovi so bili v notranjšini privezani s trojnimi verigami, odprtine v ladjinem telesu pa, skozi katere topovi streljajo, so bile zamašene, leseni pokrovi pa spuščeni dol; skratka korveta je bila takorekoč čisto zamaskirana. "Claymore" je bila sicer videti težka in nerodna, je pa bila brzoadrnicna in tako trdno zgrajena, da se je kosala z najboljšo pravo bojno ladjo.

Moštvo - sami Francozi - je obstajalo iz emigrantov, častnikov in matrozov, ki so bili prebežali k Angležem. Bili so izbrani dečki; niti enega ni bilo med njimi, ki ne bi bil dober pomorščak, hraber vojak in zvest pristaš kralja. Vsi so obževali troje: svojo ladjo, sabljo in kralja.

Pol bataljona pomorske pehote, ki se je v slučaju potrebe lahko izkrcala za boj na kopnem, je dopolnilo moštvo.

Poveljnik korvete "Claymore" je bil vitez reda Svetega Ludovika, grof Boisberthelot, eden najboljših častnikov stare kraljevske mornarice; njegov poročnik, chevalier od La Vieuville, je bil svojčas poveljeval francosko gardo, pri kateri je bil Hoche za narednika. Krmilar ladje je bil najizkušenejši veščak na Jerseyu, Filip Gacquoil.

Kar čutilo se je, da je ladji poverjena izvanredna naloga. Vrhtega se je bil vkrcal mož, ki je izgledal jako nenavadno. Bil je to visokoraščen starec pokončne in krepke postave ter strogega obraza. Starost se ni dala določiti, zdel se je obenem star in mlad; eden tistih mož, ki imajo za seboj veliko let, a so še polni moči, sivih las in bleščečih oči. Po čilosti bi jim prisodil štirideset let, po izkušnjah in oblastnem nastopu pa osemdeset. Ko je bil stopil na ladjo, je razkril svoj stari ribiški plašč in pokazal obleko: široke hlače do kolen, visoke škornje in jopič iz kozje kože s kozuhom na znotraj, čisto, tako, kakor se nosijo bretonski kmetje. Na glavi je starec imel takrat običajen okrogel klobuk s širokimi kraji. Če so spuščeni navzdol, izgleda človek kot kmet, če so pa zavahani navzgor in pritrjeni s kokardo, učinkuje klobuk vojaško. Starec ga je nosil po kmetiški navadi.

Lord Balcarras, guverner otoka in knez La Tour-d'Auvergne, poveljnik angleške flotilje, sta bila starca sama spremila na krov. Tajni agent grofa Artois, ki je bil v očeh nasprotnikov republike naslednik usmrčenega kralja Ludovika, Gélambre, je bil sam nadzoroval opremo njegove kabine in je šel, dasi je bil tudi plemič, v svoji uslužnosti in spoštovanju tako daleč, da je starcu nesel kovček. Ko se je agent poslovil, da se vrne na suho, se je kmetskemu možaku globoko poklonil. Lord Balcarras mu je dejal: "Srečno, gospod general!", knez La Tour d'Auvergne pa: "Na svidenje, gospod kuzén!"

Matrozi so v svojih kratkih pogovorih, kakor so običajni med pomorščaki, moža imenovali "kmeta". Toda ne da bi vedeli kaj bolj natančnega, so si dejali, da je tajinstveni pasazir ravno toliko kmet, kolikor je njihova vojna korveta trgovski brod.

Vreme je bilo precej mirno. "Claymore" je zapustila Bonnenuit, plula mimo luke Boulay in je ostala še nekaj časa vidna; potem je v somraku postajala vedno manjša, dokler ni v noči popolnoma izginila.

Eno uro pozneje, ko se je bil Gélambre vrnil v Saint Hélier, je poslal z brzoselom, ki je šel v Southampton k grofu Artois v glavni stan vojvode od Yorka sledeče tri vrstice:

"Monseigneur, oni se je pravkar odpeljal. Vspah je gotov. V osmih dneh bo cela obala od Granville do Saint-Malo v plamenih".

Istega dne pa je Prieur de la Marne, komisar cherbourske obalne obrambe, ki je tačas bival v Granvillu, dobil sledečo zapisko, pisano od iste roke:

"Državljan poslanec, prvega junija, za časa plime, bo vojna ladja "Claymore" z maskirano baterijo dvignila sidro, da izkrca na francoski obali moža, kojega osební opis je sledeči: visoka postava, star, beli lasje, kmetska noša, aristokratski roki. Jutri vam sporočim ostale podrobnosti. Stopil bom na suho drugega junija zjutraj. Obvestite križarsko flotiljo, vjemite ladjo, moža pa dajte ustreliti".

Solnce je bilo že davno zašlo; noč je bila temna, temnejša, nego so navadno poletenske noči. Sicer je bil mesec, toda težki oblaki so zastirali nebo, tako da se je imel prikazati šele, ko bi, zahajajoč, se dotaknil horizonta. Nekateri oblaki so viseli doli do morja in ga zagrinjali v meglo.

Toda tema je bila kot nalašč. Ako bo še vreme ugodno - je razmišljal krmilar Gacquoil, ako ne pride vmes kaj nepričakovane in če se bodo dala jadra razpenjati v redu, bo pristala na francoski obali že ob svitanju dneva.

Vse je šlo dobro; korveta je pustila za seboj Gros-Nez. Okoli devete ure se je vreme nekoliko poslabšalo, veter je pihal v ugodno smer, valovi so bili sicer visoki, vendar pa ni bila prava vihra. Nekaj valov je vseeno preplavilo krov odspredaj in pritisnilo na sprednji del ladje.

"Kmet", ki ga je bil lord Balcarras nazval "general", knez La Tour d'Auvergne pa "kuzén", je dokazal, da ume na krovu trdno stati in se je dostojanstveno sprehajal gori in doli. Zdelo se je, da niti ne opaža, kako valovi ladjo

močno tresejo. Od časa do časa je potegnil iz suknjičevega žepa kos čokolade in jo hrustal. Dasi je imel bele lase, ni bil še izgubil niti enega zoba. Z moštvoim ni govoril; le kapitanu, ki ga je spoštljivo poslušal, kakor da ni on pove-
ljnik ladje, ampak tujec, je semtertja rekel uho in kratko kakšno besedo.

Krmilar je vodil ladjo, odeto v meglo in v popolni temi skozi celo vrsto čeri, nekako na slepo, pa s popolno sigurnostjo, kakor mož, ki je tu doma in pozna vse kote in kotičke morja. Prednji del korvete ni nosil luči, da ne bi v teh ostro opazovanih in zastraženih vodah izdala svoje prisotnosti. Ko je ladja plula mimo Grand-Etappe, je bila megla tako gosta, da visoko dvigajoče se skale sploh niso videli. Shlišali so z zvonika iz Saint-Quena biti uro deset, znamenje, da imajo veter še vedno za seboj. Vse je torej bilo dobro.

Malo po deseti uri sta grof Boisberthelot in chevalier La Vieuville peljala moža v kmetški nosi v kabino; bila je to kabina kapitana. Ko so bili vstopili, jima je stari mož zašepetal:

"Gospoda vesta, da je stvar zelo tajna. Molčati do trenutka, ko bo počilo! Vidva sta edina, ki vesta moje ime."

"Vzameva ga s seboj v grob", je odgovoril Boisberthelot.

"Jaz, kar se mene tiče, ga ne bom izdal niti, ko me zaloti smrt", je dejal starec.

Dva pomorščaka se razgovarjata o politiki

Zapustivši starca, ki je legel spat, sta kapitan in poročnik stopila spet na krov ter se sprehajajoč gorindoli pogovarjala o tajnostnem pasažirju. To je v glavnem njun pogovor, ki jima ga je veter sproti odnasal iz ust na morje:

"Bomo kmalu videli, ali je pravi", je zagodrnjal kapitan grof v uho poročniku kavalirju.

La Vieuville je odgovoril: "Zaenkrat je knez".

"Skorajda".

"V Franciji navaden plemič, v Bretoniji knez".

"Kaj hočemo; v sili se vzame krokar namesto orla".

"Jaz bi raje jastreba".

"Tudi jaz. Z ostrim kljunom in kremplji".

"Saj bomo videli", je poročnik ponovil, kar je bil spočetka rekel kapitan. Potem je La Vieuville nadaljeval:

"Da, zadnji čas je, da dobe vodjo. Veste, gospod kapitan, jaz poznam skoraj vse mogoče in nemogoče vodje: večerjajne, današnje in jutrišnje. Nobeden ni tisti, ki ga potrebujemo. V tej prokleti Vandéji rabimo generala, ki je obenem krvnik. On mora sovražnika poditi kot pes, mu vzeti vsak mlin, gozd, jarek in skalo, mora izzivati, se znati z vsem okoristiti, špionirati, oprezovati, delati zasede, strahovati, klati in ne sme poznati ne spanja ne usmiljenja. Zdaj imamo v kmetški armadi same junake, pa nobenega pove-
ljnika. O'Elbée je ničla, Lescuré je bolan, Bonchamps je predober - to je največja neumnost. La Rochejaquelein je sijajen podporočnik, Cathelineau navaden furman, Stofflet prebrisan lovec, Bérard je nesposoben. Boulainvilliers smešen, Charette gnjusen. O lasuljarju Gastonu niti ne govorim. Hudiča, čemu pa se pretepamo z republiko, če pustimo, da plemičem poveljujejo lasuljarji!"

"Ta kuzla revolucija tudi nas okužuje".

"Vsa Francija se je nalezla te garjavosti".

"Garjavost tretjega stanu", je odgovoril kapitan Boisberthelot. "Le Anglija nas lahko izveče iz tega dreka."

"In nas tudi bo, kapitan, ne dvomite o tem!"

"Do tedaj pa je neznosno."

"In še kako. Povsod sodrga. Monarhija s Stoffletom, lov-
cem gospoda de Maulevrier kot generalissimusom nima kaj zavidati republiko za Njega Ekselenco, gospoda ministra Pache-a, ki je sin bivšega vratarja vojvode de Castries. Lepa družba je to: pri republikancih pivovar Santerre, pri nas pa lasuljar Gaston!"

"Dragi moj La Vieuville, ta Gaston pa je vendarle imeniten dečko. Pri Guéméné-ju se kot poveljnik ni slabo obnašal in je 300 modrih postrelil kot ovce, potem ko so si morali prej še sami izkopati jamo."

"Prav. Ampak jaz bi bil to enako dobro opravil."

"Bogme, jaz tudi."

"Veliki čini so mogoči le, če ima človek nekaj noblese. To so stvari za viteze, ne pa za vsakega pustolovca."

"In vendar so tudi v tretjem stanu vsega spoštovanja vredni ljudje. Na primer urar Joly. Bil je narednik v nekem flamskem regimentu, zdaj je poveljnik v Vandéji in je na čelu neke obalne čete. Njegov sin je republikanec; medtem ko je oče

pri belih, služi sin pri modrih. Spopad - pride do bitke. Oče ujame sina in ga ustrelil."

"To je res junak."

"Da, kralju zvest, pravi monarhistični Brutus, "je dejal grof.

"Kljub temu človeka jezi, če ga komandirajo razni Coque-
rau-i, Jean-Jean, Moulins, Focart, Bouju, Chouppes in podobni kujoni."

"Dragi chevalier, na drugi strani se ravnotako jezijo. Pri nas imamo polno prostakov, tam pa ne vejo kam s plemiči. Ali mislite, da sanskulote veseli, če morajo ubogati grofa Canclaux, vikonta Miranda, vikonta Beauharnais, grofa Valence, markija Custine ali vojvodo Birona?"

"Vse je narobe."

"Ali celo vojvodo od Chartresa!"

"Sina Egalité-a. Kdaj bo neki ta postal kralj?"

"Nikoli."

"Boste videli. Njegovi zločini ga usposablja za to."

"Njegova razuzdanost in pokvarjenost pa ovira." - "in vendar." Tako je nadaljeval kapetan Boisberthelot čez nekaj časa, "se je hotel s kraljem spraviti. Jaz sem bil zraven v Versaillesu, ko so mu pljunili v hrbet."

"Z velikih stopnjic, kajne?"

"Da."

"Se mu je zgodilo čisto prav. Plečast dedec, mozolast, morilec kralja - fej, svinja! Bil sem z njim v bitki pri Ques-
santu."

"Na, Saint Espritu?"

"Da. Če bi bil poslušal signal admirala de Orvillier, bi Angleži takrat ne bili ušli."

"Ali je res, da se je takrat skrtil doli v podladje?"

"Tisto ne," se je zasmel vrli poročnik, "strahopetec pa je res velik."

Gospod Boisberthelot je nadaljeval:

"Pa so res nekateri veliki tepci tu in tam. Boulainvilliers na primer, katerega ste omenili, gospod poročnik. Tega sem dobro poznal. Od začetka so bili kmetje oboroženi z vilami. On pa si je postavil v glavo, da mora iz njih napraviti nekeke "vilarje". In jih je začel učiti: "Vile gor!" - "Vile dol!" - "Vile pošev!" itd. Hotel je te divjake izpremeniti v frontne vojake in je bil ves zateleban v idejo, da napravi iz njih regiment z raportom, ukazom, menjavo straže itd. Si lahko mislite, kaj je iz tega nastalo. Osel ni razumel, da je kmeta treba voditi po knetsko in da se iz hostarjev ne dajo napraviti kaproli. Jaz sem ga videl, tega bedaka."

Šla sta nekaj časa gorindoli, kar vzklikne La Vieuville:

"Oh ta republika! Toliko opustošenja za prazen nič. Če človek pomisli, da je revolucija izbruhnila zaradi primanjkljaja par milijonov!"

"Mali vzroki se ne smejo zanemarjati," je odgovoril kapitan.

Pomorca sta se zamislila.

"Kapitan," je chevalier prekinil molk, "vi imate v kabini "Pariške novine."

"Da."

"Kaj pa zdaj igrajo v Narodnem gledišču?"

"Adelo in Pavlina" ter "Peklo".

"To bi rad videl."

"Boste; v enem mesecu smo v Parizu." Grof je nekoliko pomislil. Čez nekaj časa je dejal:

"Najkeseje. Gospod Windham je to rekel lordu Hoodu."

"Potem pa ni tako slabo, kapitan?"

"Seveda ni, samo če bi imeli srečo v Bretoniji." La Vieuville je zmajal z glavo, potem pa prašal:

"Kapitan, ali bomo pomorske pešce izkrcali?"

"Če je obal pripravna za to, da; če ne, pa ne. Časih je treba napadati, časih se plaziti, časih se umikati. Mi bomo storili vse, kar je mogoče. Konec pa je odvisen od voditelja."

La Vieuville je nekaj časa sanjavo zrl predse, potem je rekel:

"Kneza moramo imeti, francoskega kneza, pravega kneza iz dinastije."

"Čemu? Knezi iz dinastije..."

"So strahopetci in osli, ste hoteli reči. Toda neumna množica rabi visoko ime."

"Moj dragi chevalier, knezi sami nočejo."

"Potem si pa moramo pomagati sami."

Boisberthelot je mehanično otrl čelo z roko, kakor da hoče iz njega kaj iztisniti. "Torej poizkusimo s tem generalom," je naposled rekel.

(Nadaljevanje na 15.strani)

IZZA PEKLENSKEGA ZIDU

(Nadaljevanje s 6.strani)

Tuji časnikiarji gotovo ne bodo nikoli pozabili razgovora z Rommelom. Prisoten je bil tudi Goebbels. Afriški junak je pripovedoval, kako nečastno in strahopetno so se Angleži borili. "Do peta smo jih potolkli in ne bo dolgo ko bomo v Egiptu." To je bilo samo nekaj tednov predno je Montgomery napadel pri El Alameinu. Po tem razgovoru je vse spoštovanje do Rommela v vrstah tujih časnikiarjev za vedno izginilo.

Glede Amerike so Nemci posebno občutljivi. Mnogi med njimi se za Ameriko navdušujejo. Še vedno jim tiči v kosteh spomin iz zadnje vojne. Nacistična propaganda poskuša na vse kripilje smešiti moč Amerike, posebno glede številke v proizvodnji. Ali nekega dne je propaganda dobila krepak udarec. Zadnji nemški odpravnik poslov v Washingtonu, Thomsen je predaval tujim časnikiarjem. Na splošno začudenje so se njegove izjave v vsem križale z Goebbelsovimi trditvami. Na vprašanje šefa časnikiarskega odseka, ali se Amerikanci zavedajo, da jih Roosevelt vodi za nos, je odgovoril: "Amerikanci se bodo borili do konca."

Zadržanje tretjega rajha proti Sovjetski zvezi je še bolj zamotano. Najbolj so Nemci ogorčeni nad "podlim načinom vojskovanja." Vsak nemški vojak, s katerim sem govoril o tem, je pripovedoval o hladni odločnosti sovjetske politike, ki je izdelala ogromne količine najmodernejšega vojnega materiala. Pri tem pa se je ljudstvo odpovedalo vsake osnovne udobnosti. Nacistična propaganda je hotela čim bolj izkoristiti taka naziranja nemške javnosti in je zato priredila veliko razstavo pod naslovom "Sovjetski paradiz". Pompozno so zatrjevali, da so vse te raztrgane in zamazane kolibe napolnjene s cunjami prispele naravnost iz Minska. Smrad je bil tako strašen, da so se obiskovalci vračali takoj, ko so prestopili vrata razstave. Gotovo je taka

neposredna propaganda delovala na ljudi. Ali že kmalu je krožila po Berlinu vest, da so morali "Sovjetski paradiz" zapreti, ker da so prebivalci severnega Berlina odločno zahtevali svoje stvari nazaj...

Nagnjenja nemške javnosti nasproti lastnim zaveznikom so dokaj čudna. Čeravno ne more nobeden Nемеc zanikati, da je japonska vojna zmanjšala pritisk na Nemčijo, javnost vendarle Japonce zelo sovraži.

Še mnogo slabši so bili odnosi nasproti Italiji. Kar odkrito so priznavali, da je kapitulacija Italije 3. septembra 1943 nudila Nemcem vsaj eno zadoš-

čenje — t.j. da so sedaj mogli javno izražati svoje prave občutke do Italijanov. "Junaški" italijanski narod, ki so ga še pred nedavno kovali v sedma nebesa, je naenkrat postal zalega podlih izdajalcev, prenizkotnih, da bi zaslužil voditelja, kakršen je veliki Mussolini.

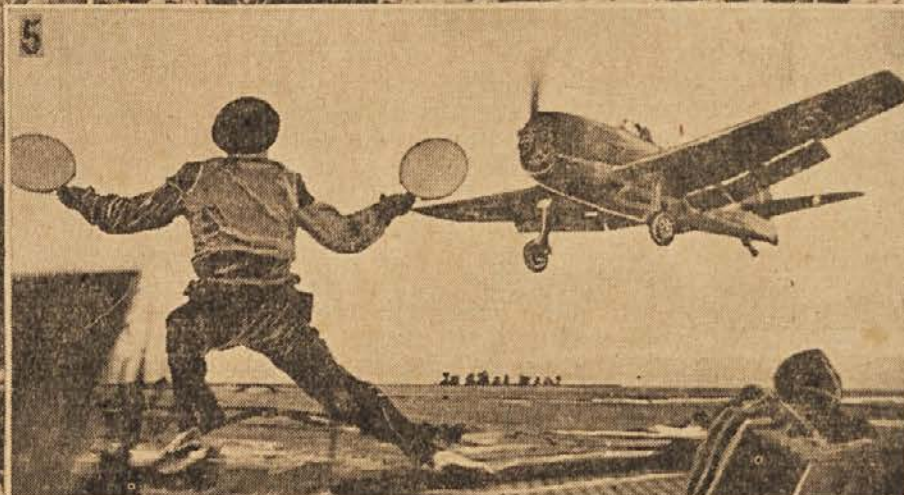
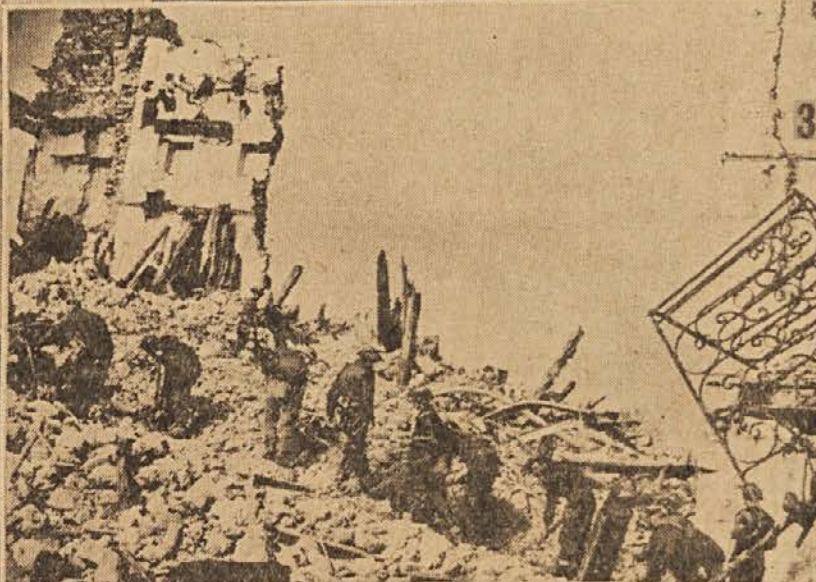
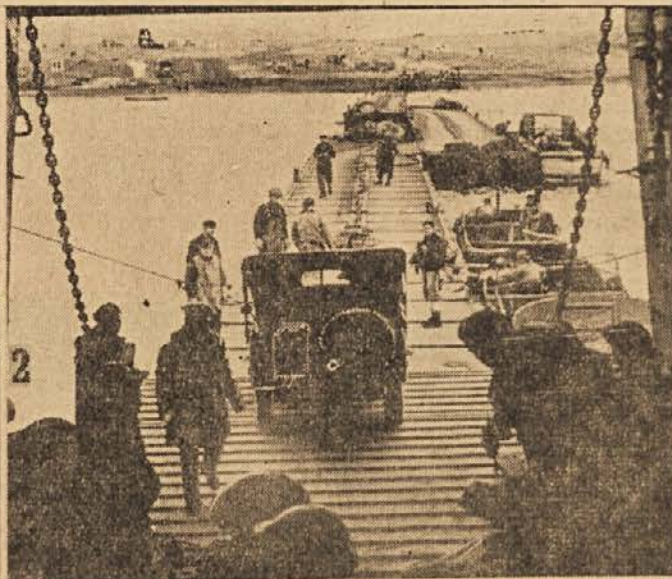
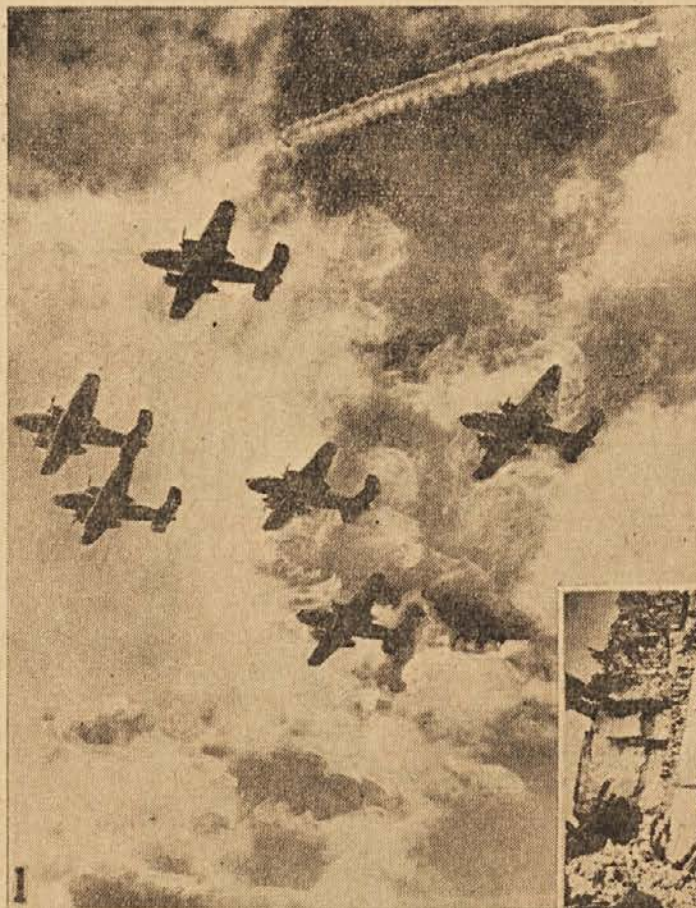
Brezpogojna predaja Italije pa je kljub temu napravila na nemško javnost zelo težak vtis. Prišla je ravno v pravem času velike sovjetske ofenzive in je z novim bojiščem v južni Italiji krepko omajala vero v nemško zmago. Zlasti je močno vplivalo spoznanje, da bo sedaj tudi južna Nemčija pod udarci zavezniških bomb. Parola "1918" se je uspešno vtihotapljala v nemška srca. Posebno delavski krogi so se je pričeli posluževati v veliki meri.

Tudi z ostalimi zavezniki Nemčije ni boljšega razpoloženja. Nemška javnost je prepričana, da bodo ob prvi priliki drug za drugim pokazali Nemcem hrbet. Posebno velja to za Finsko in Bolgarijo.

Čeravno je vsa Nemčija utrujena in izgarana ter mnogo trpi od živčne izčrpanosti, se nihče ne sme udajati utvaram, da so njene moči pri kraju. Tretji rajh ima še zaloge in tudi nova orožja, o katerih se v zadnjem času mnogo govori in ki niso gole izmišljotine Goebbelsove propagande. Zelo pametno je računati na možnosti, da imajo Nemci še tehnična sredstva, ki so Hitlerjeva zadnja kvarta.

(Konec prihodnjic)

VOJNA V SLIKAH

1. SKUPINA LETAL MITCHFL. V SESTAVU BRITANSKEGA LETALSTVA NA POLETU. 2. IZKRCAVANJE JUŽNO OD RIMA, NEKJE NA MOSTISCU ANZIO. 3. V. AMERIŠKA ARMADA PRI GARIGLIANO. POPOLNOMA OPUSTOŠENA VAS TUFO. AMERIŠKA PEHOTA ČISTI POT POD SOVRAŽNIM OGNJEM. 4. BRITANSKE LADIE V SEVERNIM VODAH. SLIKA KAŽE POSNETEK Z RUŠILCA "MILNE", KI JE VES ZALEDENEL. 5. PRED IZKRCANJEM - SPREMLJEVALEC "RAVAGER" DAJE SIGNAL, DA JE VSE PRIPRAVLJENO.

Trpod latnika

PRVO ZASEDANJE SLOVENSKEGA PARLAMENTA

London, 2.marca (Reuter) Jugoslovanski radio je danes javil, da se je sestal k zasedanju svobodni slovenski parlament na osvobojenem slovenskem ozemlju. Od 120 poslancev, ki so bili izvoljeni meseca oktobra 1943, je bilo 85 prisotnih. Med ostalim, je parlament ustanovil tudi posebno komisijo, ki bo raziskovala vojne zločine.

NEMŠKA OFENZIVA V SLOVENIJI JE PROPADLA

Poročilo vrhovnega poveljstva Narodno-osvobodilne vojske javlja, da je nemška ofenziva v slovenskem Primorju popolnoma propadla. Sovražnik je utrpel velike izgube tako na človeških življenjih kakor tudi vojnem materijalu.

BORBE V SLOVENIJI. Na Gorenjskem so bojevniki N.O.V. porušili električni centrali v Javorniku in Žirovnici. Zaradi tega je bilo delo v kranjskih tekstilnih tovarnah in po drugih obratovališčih ustavljeno za 14 dni. Tudi v Jaršah so uporniki porušili nekaj naprav v predilnici platna. — V Soški dolini so uporniki popolnoma uničili nemško kolono. Pobili so več nemških vojakov, med njimi tudi tri višje častnike. Onesposobili so dve oklopni vozili in zajeli večje količine vojnega materijala. Napadli so tudi letališče pri Trziču (Monfalcone) in uničili več nemških letal. — V bližini Rakeka je bila zopet porušena železniška proga med Ljubljano in Trstom za nekaj dni. — Zavezniška letala so z velikim uspehom bombardirala zagrebško letališče kakor tudi pristaniške naprave v Splitu in Šibeniku.

LAŠKE IZGUBE V SEDANJI VOJNI. "Corrispondenza Repubblica", ki je glavno glasilo novega fašizma pravi, da so imeli Lahi v tej vojni 500.000 mož izgub na vojnih ujetnikih, 60.000 mrtvih in 200.000 pogrešanih. Nadalje pravi list, da so imeli Lahi o pričetku sovražnosti 3 in pol milijone ton trgovskega ladjevja. Ogromno večino od tega so izgubili. Izgubili smo nadalje — tako nadaljuje list — 342 vojnih ladij, med njimi 84 podmornic. Končno pravi fašistovski list, da so Lahi izgubili samo ob tuniški kampaniji 120 tisoč ton ladjevja.

NOVI BADOGLIEVI NAPORI. V zadnjem času se maršal Badoglio zelo trudi, da bi dosegel pri zaveznikih povišanje Italije na čin "popolnega zaveznitva" in tako Italijo odvezal vseh odgovornosti. Te velike maršalove ambicije so pričele takoj, ko je Badoglio napovedal vojno Nemčiji. — Še iz zgodovine poznamo velike diplomatske spretnosti Lahov, vendar ne verujemo, da bi se mogli zavezniki kar čez noč pobratiti s tistim narodom, ki je prvi v Evropi prižgal bakljo nove svetovne vojne in bil prvi vojni hujskač, ki je hitlerjevske horde podpihoval za vojno. Glavnih krivcev sedanjega gorja ne sme nihče pozabljati! To vojno imenujejo sami zavezniki pravično in njihova dolžnost je, da so do konca tudi dosledni. Generalna odveza bo avtomatično podžgala strasti za tretji svetovni požar.

ATENTAT NA FARINACCIJA. "Basler Nachrichten" poročajo, da so neznanci poskušali atentat na Farinaccija. Položili so bombo v njegov avto. Bomba pa je eksplodirala še, ko je bilo vozilo v garaži. **V TORINU JE ZMANJKALO VODE.** Italijanski

listi poročajo, da so vse tovarne prenehale z delom v Torino zaradi pomanjkanja vode.

Z DANAŠNJO ŠTEVILKO smo bili primorani ustaviti pošiljanje "Bazovice" po pošti vsem tistim, ki nam niso poslali stroškov za zavojnino in poštino. — "Bazovica" je prejela v zadnjih časih poštene udarce z desne, z leve in z vrha. Skoro vsi njeni viri so usahnili, to samo zato, ker je hotela biti nepristranska, pravična in predvsem resnicoljubna. Vendar je vsi ti udarci niso ugonobili. Od svojih zvestih prijateljev smo prejeli ob priliki stote številke nekaj ljubeznjivih pisem in pohval, najlepša jim hvala! "Bazovica" bo ostala tudi nadalje neodvisen slovenski tednik, v kolikor ji ne bi popolnoma usahnili vsi viri. Prosim vse, ki to lahko store, naj ji ob vsaki priliki priskočijo na pomoč.

POMOČ ZA LAŠKO ŠOLSTVO V EGIPTU. Tukajšnji listi so poročali te dni, da je po predlogu papeževskega delegata v Kairu g. Zaki El-Ibrahim paša, glavni sekvester premoženja italijanskih državljanov s sodelovanjem glavnega ravnatelja italijanskih šol v Egiptu, g. Said paša, izdelal poročilo, na podlagi katerega bo uprava sekvestriranih italijanskih premoženj izročila laškim šolam v Egiptu subvencijo v istem znesku kakor je to bil slučaj pred vojno. — Kako hvaležen bi bil naš narod v Julijski Krajini, če bi se bil našel v teku preteklih 20 let takšen le papežki delegat, ki bi se v mirnem času tako zanimal za slovensko šolstvo v Julijski Krajini, kakor se zanima papežev delegat v Kairu za laško šolstvo v Egiptu, ki sploh nima diplomatskih odnošajev z Italijo.

DIPLOMIRANA NAŠA ROJAKINJA. Iz New-Yorka smo dobili poročilo, da je na tamkajšnji univerzi "Columbia" končala pravne nauke in diplomirala, gđc. Marica Čokova iz Trsta, hčerka predsednika Jugosl. odbora iz Italije. — Iskrene čestitke! **USTAŠKI PODREPNIKI PRI HITLERJU.** Nemški poročevalski urad poroča, da je Hitler sprejel predsednika ustaške vlade Mandiča in zunanjega ministra Perića. Razgovorom je prisostvoval Ribbentrop. — Oba ustaška bandita sta se gotovo razgovarjala, kam z ustaši po končanem nemškem porazu. Zanesljivejši odgovor bi gotovo prejela v vrstah naših upornikov.

LETO STRAHOTE

(Nadaljevanje z 12.strani)

"Ima vsaj ime."

"Mislite, da bo za kaj?"

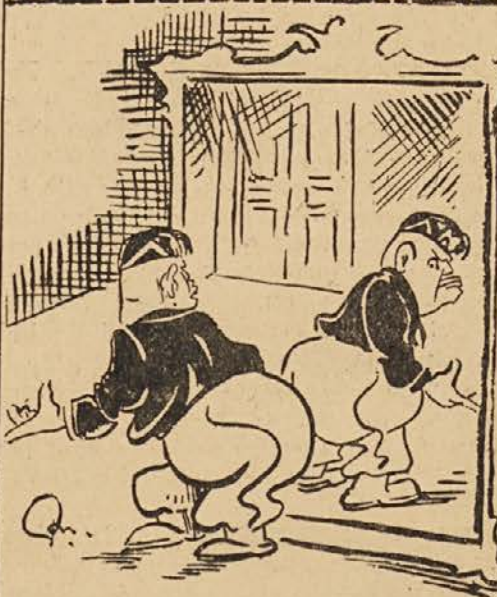
"Če ima količikaj v glavi."

"To se pravi; če je krut," je dejal kapitan. Grof in chevalier sta se spogledala. Vieuville je rekel:

"Gospod Boisberthelot, rekli ste pravo besedo. Krut. Da! Tega nam je treba še. Ta vojska ne pozna nobenega usmiljenja. Uspeh ima danes le grozovitež. Morilci so Ludoviku XVI. odsekali glavo, mi pa bomo morilecem iztrgali vse ude s telesa. General, katerega rabimo, je general Brez usmiljenja. V Anjou-u in Poitou-u se poveljniki igrajo plemenitase in vse gre narobe. V Maraisu in okoli Retza ne dajo pardona in stvari stoje izvrstno".

Kapitan ni imel več časa, da bi poročniku odgovoril, kajti obupen krak jima je bil odrezal besedo. Istočasno sta zaslišala drugi ropot, ki je bil čisto različen od navadnega, kakor se čuje na ladjah. Kriki in ropot so prihajali iz notranjščine ladje.

(Dalje prihodnjič)

MUSSOLINI: Dove sono andate queste otto migliaia di baionette?

Benko Radojko

TRDEN SKLEP...

Kjer nemški škorenj le
za hip obstane,
sto let curlja še kri
iz rane.
Kjer vodo švabski gobci
ti srebljajo,
sto let tam žabe ne
regljajo.
Kjer švabska svinja samo
trikrat dahne,
sto let tam kuga
ne izplahne.
Kjer Švaba svojo lačno
taco sklanja,
ni sloge več, ni
blagostanja.
Je v logu Švaba ves
zelen in divji,
po švabsko niti sraka
še ne cvili.
S tvojim blagom Švaba
gospodari,
pokrade vse in vse
slepari.
Če bi mogel v nebesa
bi predrl
in kožo Bogu bi
odrl.
Zato na gauge bomo
ga pripeli,
da mir pred njim
bomo imeli.

